

Կլոր սեղան միջխորհրդարանական համագործակցության և դիվանագիտության հարցերով

2004թ.-ից գրասենյակը աջակցում է ՀՀ Ազգային Ժողովին՝ փորձի փոխանակման հնարավորություններ ընձեռելով թե՛ ՀՀ Ազգային Ժողովի աշխատակազմին և թե՛ պատգամավորներին: Այս աշխատանքի շրջանակում ԱԺ արտաքին հարաբերությունների մշտական հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ 2012 թ.-ի դեկտեմբերին Ծաղկաձորում կազմակերպվեց կլոր սեղան՝ միջխորհրդարանական համագործակցության և դիվանագիտության հարցերով: Միջոցառմանը ներկա էին մի շարք միջխորհրդարանական գործադիր մարմինների ներկայացուցիչներ, ԱԺ փոխխոսնակը և Հայաստանի բարձրաստիճան դիվանագետներ. նորընտիր պատգամավորներին փորձի փոխանակման հնարավորություն ընձեռեմվեց՝ միջխորհրդարանական այնպիսի հաստատությունների, ինչպիսիք են՝ ԵԱՀԿ խորհրդարանական վեհաժողովի (ԵԱՀԿ ԽՎ), ԵԽԽՎ-ի, ՆԱՏՕ ԽՎ-ի, ԵՎՐԱՆԵՍ ԽՎ-ի, ԱՊՀ ԽՎ-ի և ՀԱՊԿ ԽՎ-ի դերի և գործառնությունների վերաբերյալ: Միջոցառման ընթացքում քննարկվեցին նաև խորհրդարանական դիվանագիտության հարցերը:

ԵԱՀԿ ամրապնդում է կանանց մասնակցությունը քաղաքականության մեջ

Կանանց խմբերը տեղեկանում են կանանց ներգրավվածությանը նպաստող ԵԱՀԿ նոր ծրագրի մասին, հուլիսի 25, 2012թ. (ԵԱՀԿ/Գայանե Տեր-Ստեփանյան)

Տնտեսական և քաղաքական բնագավառներում, ինչպես նաև հանրային կյանքում կանանց մասնակցության խթանումը կարևոր գործոն է ժողովրդավարական առաջընթացն ապահովելու համար: Այդ նպատակով 2012թ.-ի հուլիսին ԵԱՀԿ մեկնարկեց մի

շարք նախաձեռնություններ քաղաքական կյանքում կանանց մասնակցության հնարավորությունները մեծացնելու համար՝ Հայաստանի 2012թ.-ի և 2013թ.-ի ՏԻՄ և նախագահական ընտրություններին ընդառաջ: Հոլանդիայի կառավարության կողմից ֆինանսավորվող ծրագիրը ընդգրկում է աշխատանքների լայն շրջանակ. ուսուցողական դասընթացներ խթանելու կանանց՝ որպես առաջնորդների, որոշումներ կայացնողների և թեկնածուների առաջխաղացման լավագույն փորձը, զենդերային հարցերով քաղաքական հարթակի ստեղծման, արդյունավետ քարոզարշավի, լրատվամիջոցների հետ աշխատանքի թեմաներով:

Որպես առաջին դրական արդյունք, զգալիորեն մեծացել է կանանց ներկայացվածությունը տեղական կառավարման խորհուրդներում: Եթե Հայաստանում տեղական մակարդակում կանանց ներկայացվածությունը միջինում 2% է, ապա Մյունիխում, որտեղ գրասենյակը արդեն մի քանի տարի աջակցում է Կանանց ռեսուրսների կենտրոններին, ավագանու խորհրդի նորընտիր անդամների 17%-ը կանայք են: Տեղական ընտրություններում ընտրվեց ԵԱՀԿ-ի ծրագրի շահառուներ հանդիսացող կին թեկնածուների 68%-ը (37-ից 25-ը):

Մարդու իրավունքների օրվա միջոցառումներ

«Իրական իրավունքներ վիրտուալ կյանքում» Մարդու իրավունքների կինոփառատոնի 2-րդ մրցանակակիր, դեկտեմբերի 2, 2012թ. (Գ. Տեր-Ստեփանյան)

Մարդու իրավունքների միջազգային օրը նշելու նպատակով ԵԱՀԿ-ի կողմից աջակցվող միջոցառումների թվում էին 2012թ.-ի դեկտեմբերի 10-ին և 11-ին Երևանում ու Վանաձորում ռոք համերգը, մարդու իրավունքները թվային դարաշրջանում ֆիլմերի փառատոնը, երիտասարդների բանավեճը և դատախազ-մրցույթը: Դեկտեմբերի 11-ին «Որդան կարմիր», «Բամբիո», «Դոգմա» և «Լավ էլի» ռոք խմբերը համերգ տվեցին Վանաձորում: Համերգը, որը երրորդ անգամ էր անցկացվում, դարձել է համամարդկային մարդու իրավունքների և խաղաղության արժեքների խթանման ավանդույթ:

Մարդու իրավունքների մասին ֆիլմերի փառատոնի մրցանակները շնորհվեցին միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից կազմված ժյուրիի կողմից. առաջին մրցանակը տրվեց «Homo Habilis» ֆիլմին, երկրորդ մրցանակը ստացավ «Իրական իրավունքներ վիրտուալ կյանքում» ֆիլմը: «YouTube»-ում քվեարկողները առաջին մրցանակը շնորհեցին «Մուտք» ֆիլմին, իսկ երկրորդ մրցանակը՝ «Իմացիր քո իրավունքները թվային դարաշրջանում»:

Միջոցառումները կազմակերպվել էին ՍԱԿ-ի, ԵՄ-ի, ԵԽԽՎ-ի և ՀՀ ԱԳՆ-ի հետ համատեղ:

Հայաստանի մարզերի և Երևանի միջնակարգ դպրոցների 30 աշակերտներ մասնակցեցին դատախազ-մրցույթին, որը կազմակերպել էր ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակը՝ ԵԱՀԿ գրասենյակի աջակցությամբ:

«Բամբիո» ռոկ-խումբը մարդու իրավունքների օրվա կապակցությամբ Վանաձորում կազմակերպված համերգի ժամանակ, դեկտեմբերի 11, 2012թ. (ԵԱՀԿ/Գայանե Տեր-Ստեփանյան)

Ոստիկանություն - լրատվամիջոցներ համաժողով

2012թ.-ի հոկտեմբերի 20-21-ին կազմակերպվեց ոստիկանությանը և լրատվամիջոցներին առնչվող հարցերով երկօրյա համաժողով, որն ուղղված էր նրանց միջև արդյունավետ գործընկերության խթանմանը: Մամուլի մոտ 30 ներկայացուցիչներ և ոստիկանության 20 աշխատակիցներ քննարկեցին այնպիսի խնդրահարույց ոլորտների լուսաբանումը, ինչպիսիք են քրեական գործերի նախաքննությունը, անչափահասների մասնակցությամբ քրեական գործերը, երթևեկության անվտանգությունը և թմրադեղերի թրաֆիկինգը: Կոսովոյում ԵԱՀԿ առաքելության փորձագետ Դուշկո Զավիչը իր փորձով կիսվեց ներկաների հետ:

Հայաստանի պատվիրակության այցը ՉՈՒԺՎ, Ժնև

ՀՀ-ում զինված ուժերի /ՉՈՒ/ նկատմամբ քաղաքացիական վերահսկողության հետագա ընդլայնումը խթանելու համար գրասենյակը՝ Ժնևի զինված ուժերի նկատմամբ ժողովրդավարական վերահսկողության կենտրոնի (ՉՈՒԺՎ) հետ համատեղ 2012թ.-ի նոյեմբերի 17-22-ին կազմակերպեց Հայաստանի պատվիրակության ուսայցը Շվեյցարիա: Հայաստանի պատվիրակության կազմում էին ՀՀ պաշտպանության նախարարության, ՀՀ ոստիկանության և ՀՀ ԱԺ պաշտպանության, ազգային անվտանգության և ներքին գործերի մշտական հանձնաժողովի ներկայացուցիչներ:

Այցի նպատակն էր Հայաստանի պաշտոնատարներին ծանոթացնել ՉՈՒԺՎ-ի՝ որպես հաստատության, դրա առաքելության, աշխատանքների շրջանակի և փորձի հետ, ինչպես նաև ընդգծել ՉՈՒԺՎ ժողովրդավարական վերահսկողության դերը, որպես ժողովրդավարական արժեքներ ունեցող պետություն ստեղծելու անբաժանելի գործոն: Դրան հաջորդեց 2012թ.-ի դեկտեմբերին ՉՈՒԺՎ բարձրաստիճան պատվիրակության այցը Հայաստան՝ ՀՀ ԱԺ պաշտպանության, ազգային անվտանգության և ներքին գործերի մշտական հանձնաժողովի հետ մտադրությունների արձանագրությունը ստորագրելու համար:

Հանրային քննարկումներ ցմահ դատապարտյալների մասին

Գրասենյակը՝ Հայաստանի Հելսինկյան կոմիտեի հետ համագործակցությամբ, մեկնարկեց ցմահ դատապարտյալների խնդիրները հանրային քննարկումներում վերհանելու ծրագիրը: Աշխատանքներն ընդգրկում էին առանձին հանդիպումներ քաղաքացիական հասարակության և քաղաքական կուսակցությունների հետ, ինչպես նաև հեռուստաքննարկում, որին մասնակցեցին պետական առյուծների և քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչներ: Ծրագիրը իրականացվեց ցմահ դատապարտյալների հարցերով զբաղվող քաղաքացիական նախաձեռնության հետ սերտ համագործակցությամբ, որը քայլեր է ձեռնարկում ցմահ ազատազրկման դատապարտված անձանց գործերի վերանայումը և պայմանական վաղաժամկետ ազատումը խթանելու համար:

Ի լրումն, 2012թ.-ի նոյեմբերի 21-ին գրասենյակը՝ Բաց հասարակության հիմնադրամներ – Հայաստանի հետ միասին համաֆինանսավորեց ցմահ դատապարտյալների հարցերով երկօրյա միջազգային համաժողով՝ ցմահ ազատազրկման նշանակման և կիրառման, պայմանական վաղաժամկետ ազատման, պրոբացիայի և ազատմանը նախապատրաստելու հարցերը քննարկելու համար: Համաժողովի արդյունքում մշակվեցին առաջարկներ և օրենսդրական փոփոխությունների նախագծեր:

Օրիուս կենտրոնների տարեկան ժողով

2012թ.-ի դեկտեմբերի 14-ին գրասենյակը Երևանի Օրիուս կենտրոնում կազմակերպեց Հայաստանում բոլոր Օրիուս կենտրոնների ներկայացուցիչների տարեկան ժողովը՝ 2012թ.-ին ձեռնարկված աշխատանքները ամփոփելու համար: Նշվեց, որ գործունեությունը ուղղված էր համայնքի իրավունքների մասին իրազեկվածության բարձրացմանը, հանրության մասնակցության աջակցությանը և շրջական միջավայրի և առողջության անվտանգության մասին գիտելիքի ընդլայնմանը: Կազմակերպվել և տեղական իշխանությունների, քաղաքացիական հասարակության և միջազգային կազմակերպությունների հետ համատեղ անց են կացվել մոտ 90 հանրային լուսններ՝ շրջակա միջավայրի ազդեցության գնահատման և համայնքի բյուջեների մասին, 300 սեմինարներ և կլոր սեղան-քննարկումներ, կրթական աշխատանքներ: Մասնակիցները վերապատրաստվեցին նաև շրջակա միջավայրի մի շարք հրատապ հարցերով:

«Շրջակա միջավայր և անվտանգություն» (EnvSec) նախաձեռնության գործունեությունը Հայաստանում

Անտառային հրդեհների կառավարման վերաբերյալ կլոր սեղանի մասնակիցները, դեկտեմբերի 4, 2012 (ԵԱՀԿ/Գայանե Տեր-Ստեփանյան)

Գրասենյակը՝ ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության հետ միասին և Հրդեհների մոնիտորինգի գլոբալ կենտրոնի գործընկերակցությամբ 2012թ.-ի դեկտեմբերին կազմակերպեց Անտառային հրդեհների կառավարման ազգային երկրորդ կլոր սեղանը՝ EnvSec նախաձեռնության շրջանակում: Միջոցառման ընթացքում պետական կառույցների, քաղաքացիական հասարակության և միջազգային համայնքի 40 ներկայացուցիչներ քննարկեցին Հայաստանում անտառային հրդեհների ռիսկի կառավարման գործող օրենսդրական, կարգավորող և ինստիտուցիոնալ դաշտը, հրդեհների կառավարման գործողությունների ծրագիրը և այս ոլորտում պետական քաղաքականությունը և դրա իրականացման ռազմավարությունը:

2012թ.-ի նոյեմբերի 16-ին կայացավ Քաղաքացիական գործողություններ հանուն անվտանգության և շրջակա միջավայրի (ԶԳԱՇՍ) Փոքր դրամաշնորհների ծրագրի ազգային ընտրող խորհրդի նիստը և հաստատեց Երևանի, Սյունիքի և Արագածոտնի մարզերում իրականացվող 4 ծրագրերի առաջարկներ:

Շրջակա միջավայրի և մարդու անվտանգության վրա վտանգավոր ազդեցություն ունեցող բունավոր քափոնների և քիմիկատների գերեզմանոցը Նուբարաշենում ԵԱՀԿ գրասենյակի ուշադրության կենտրոնում է, մարտի 27, 2012թ. (ԵԱՀԿ/Էդվարդ Սաֆարյան)

Չինված ուժերում /ՉՈՒ/ առաջնորդության դասագիրք

Գրասենյակը համարում է, որ ՉՈՒ-ում մարդու իրավունքների վրա ազդող ամենակարևոր գործոններից մեկը սպաների կրթական մակարդակն է: Վերջինիս կապը բանակում կարգապահության և բարոյական միջավայրի հետ ակնհայտ դարձավ Հայաստանում տարբեր կազմակերպությունների կողմից իրականացված ծրագրերի արդյունքում: Հետևաբար, առաջնորդության հմտությունների և կառավարման կարողությունների խթանումը հանդիսանում է ՉՈՒ-ում բարեփոխման գործընթացի առաջնային տարրերից մեկը: Այդ նպատակով գրասենյակի և ՀՀ պաշտպանության նախարարության միջև կնքված 2012թ.-ի համագործակցության ծրագրի շրջանակում մշակվել և կրատարակվել է նոր դասագիրք ՉՈՒ-ում առաջնորդության վերաբերյալ: Ի լրումն, նախաձեռնվեցին մի շարք դասախոսություններ միջին մակարդակի հրամանատարական կազմի համար՝ դասագրքի ներկայացման և հետադարձ կապի ապահովման նպատակով: Այս նոր դասագիրքը կներառվի գինվորական հաստատությունների ուսումնական ծրագրերում և կնպաստի ուսուցողական գործընթացի արդիականացմանը և կապահովի մասնագիտական մոտեցում ՉՈՒ-ում:

Հայաստանում պրոբացիայի ծառայության ստեղծման հետազոտություն

Վ. Չունտուրով (ձախից), ԵԱՀԿ ԵԳ-ի ՄԻ ծրագրի ղեկավարը ուսումնասիրության ներկայացմանը, նոյեմբերի 12, 2012թ. (ԵԱՀԿ/Գայանե Տեր-Ստեփանյան)

2012թ.-ի նոյեմբերի 12-ին Երևանում ներկայացվեց Հայաստանում պրոբացիայի ծառայության ստեղծման վերաբերյալ հետազոտությունը, որում վերլուծված է գործող օրենսդրությունը և պրակտիկան, միջազգային չափորոշիչները և ԵԱՀԿ մասնակից պետությունների լավագույն փորձը: Հետազոտությունը, որը գրասենյակի աջակցությամբ իրականացվել է «Սոցիալական արդարություն» ՀԿ-ի կողմից, ուղղված էր Հայաստանում քրեական արդարադատության համակարգի բարեփոխումների խթանմանը: Արդյունքները Հայաստանի իշխանությունների համար կարող են ծառայել որպես հիմք՝ կառավարության իրավական և դատական բարեփոխումների 2012-2016թթ. ռազմավարական ծրագրին համահունչ պրոբացիայի ծառայության ստեղծման ռազմավարություն մշակելու համար: Հետազոտությունը ներկայացնում է եվրոպական երկրների պրոբացիայի ծառայությունների տարբեր մոդելներ, վերլուծում է դրանց համեմատական առավելությունները և ներառում է պատկան մարմինների հետ անցկացված խորքային հարցազրույցների արդյունքները՝ դատապարտյալների հետ իրականացվող վերականգնողական աշխատանքների վերաբերյալ: «Սոցիալական արդարություն» ՀԿ-ի խորհրդի նախագահ Արշակ Գասպարյանի կարծիքով պրոբացիայի ծառայության ստեղծումը կարող է նպաստել հանցագործությունների կանխարգելմանը, կրճատել կրկնահանցագործությունների թիվը, բարձրացնել ազատագրված հետ չկապված պատիժների կիրառելիությունը և երկարաժամկետ համատեքստում նպաստել հասարակության անվտանգությանը:

Գրասենյակն աջակցեց Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի (ՏՎԽ) պաշտոնական կայքի (www.idcarmenia.am) ստեղծմանն ու ՏՎԽ-ի կարծիքների ժողովածուի (անգլերեն և հայերեն) (<http://www.osce.org/yerevan/98199>) հրատարակմանը: ՏՎԽ-ն 2011 թ. ստեղծված արտադատական մարմին է, որը պատրաստում և հրատարակում է խոսքի ազատության հետ կապված վեճերի վերաբերյալ կարծիքներ կամ հայտարարություններ և առաջարկում է այդ վեճերի լուծման արտադատական տարբերակներ: ՏՎԽ 19 կարծիքներից բաղկացած ժողովածուն և կայքէջը պատրաստվել են Տեղեկատվության ազատության կենտրոնի կողմից՝ ԵԱՀԿ Երևանի գրասենյակի աջակցությամբ՝ ԱՄՆ կառավարության կողմից ֆինանսավորված ծրագրի շրջանակներում:

2013թ. ԵԱՀԿ նախագահող երկիր Ուկրաինայի արտաքին գործերի նախարար Լեոնիդ Կոժարա (ԵԱՀԿ/ՉՈՒ-նախագահ Փերֆեթթ): ԵԱՀԿ նախագահությունը 2012թ. ստանձնել էր Իդրանդիան: 2014թ. այն անցնում է Շվեյցարիային, որին 2015թ. հաջորդելու է Սերբիան:

Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի/ՏՎԽ/ կայքը և ժողովածուն

Գրասենյակն աջակցեց Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի (ՏՎԽ) պաշտոնական կայքի (www.idcarmenia.am) ստեղծմանն ու ՏՎԽ-ի կարծիքների ժողովածուի (անգլերեն և հայերեն) (<http://www.osce.org/yerevan/98199>) հրատարակմանը: ՏՎԽ-ն 2011 թ. ստեղծված արտադատական մարմին է, որը պատրաստում և հրատարակում է խոսքի ազատության հետ կապված վեճերի վերաբերյալ կարծիքներ կամ հայտարարություններ և առաջարկում է այդ վեճերի լուծման արտադատական տարբերակներ: ՏՎԽ 19 կարծիքներից բաղկացած ժողովածուն և կայքէջը պատրաստվել են Տեղեկատվության ազատության կենտրոնի կողմից՝ ԵԱՀԿ Երևանի գրասենյակի աջակցությամբ՝ ԱՄՆ կառավարության կողմից ֆինանսավորված ծրագրի շրջանակներում:

Իրավական և դատական բարեփոխումների հեռուստաքննարկում

Գրասենյակը՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության հետ համագործակցությամբ, աջակցեց 2012թ.-ի հուլիսին ընդունված 2012-2016թթ. իրավական և դատական բարեփոխումների պետական ռազմավարության դրույթների հեռուստաքննարկմանը: Այն հեռարձակվեց 2012թ.-ի դեկտեմբերին և ուղղված էր ռազմավարության ընդհանուր շրջանակի, դրա նպատակների և իրականացման ձևերի մասին հանրային իրազեկվածության բարձրացմանը և քննարկումների խթանմանը: Հիմնական ներկայացնողը ՀՀ արդարադատության առաջին փոխնախարարն էր, իսկ քննարկումներում ներգրավված մյուս մասնակիցների թվում էին կառավարության ներկայացուցիչներ, փորձագետներ, քաղաքացիական հասարակության, ՀՀ փաստաբանների պալատի անդամներ և դասախոսներ:

ԵԱՀԿ մասին

Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպությունը (ԵԱՀԿ) գործում է հանուն 57 մասնակից պետությունների **կայունության, բարօրության և ժողովրդավարության**՝ համընդհանուր արժեքների շուրջ քաղաքական երկխոսության և գործնական աշխատանքների միջոցով՝ հետամուտ բարեփոխմանը:

ԵԱՀԿ երևանյան գրասենյակը հիմնադրվել է 2000 թվականին՝ օժանդակելու Հայաստանին ԵԱՀԿ առջև բոլոր երեք ուղղություններով՝ ռազմաքաղաքական, տնտեսական և բնապահպանական և մարդու իրավունքների ոլորտներում ստանձնած պարտավորությունների կատարմանը:

Հավելյալ տեղեկությունների համար դիմել ԵԱՀԿ երևանյան գրասենյակ՝ Սունդուկյան 64/1, **հեռ. 229610/11/12**, էլ.փոստ՝ yerevan-am@osce.org, կայքէջ՝ <http://www.osce.org/yerevan>